

ECONOMY AND MANAGEMENT OF NATIONAL ECONOMY, MODERNIZATION OF NATIONAL MODELS OF ECONOMIC SYSTEMS

Баула О. В., к.е.н., доцент

*Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Волинська область, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-028-5-7>

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ У РОЗБУДОВІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇЇ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Національна інноваційна система у структурі народногосподарського комплексу країни належить до числа стратегічних соціально-економічних значущих елементів. Забезпечення інноваційного імпульсу в економічній системі є одним з основних соціально-економічних завдань, що об'єднує інтереси суб'єктів управління всіх рівнів – підприємств, держави та суспільства в цілому.

На даний час розвиток економіки України значно різниться від тенденцій сучасних трансформацій, характерних високорозвиненим країнам (переважання процесів постіндустріалізації, розвиток економіки знань, як першочергового джерела економічного розвитку, поширення процесів самореалізації та самовираження особистості і т.п.).

Вітчизняна наука постійно здійснює нагромадження фундаментальних знань, однак, через низькі показники платоспроможності господарюючих суб'єктів вони залишаються нереалізованими.

Проблемним аспектом національної інноваційної системи залишається значна схильність до імпортних інноваційних продуктів. Наприклад, для аграрної сфери України, що є однією

з найпріоритетніших і має високий експортний потенціал, притаманна ситуація за якої великі агрофірми, що функціонують в Україні, повністю орієнтовані на використання зарубіжних інновацій. Промисловість України на даний час також розвивається не за самим інноваційноспрямованим сценарієм: наприклад, у структурі промисловості прослідковуються тенденції скорочення частки секторів машинобудівного комплексу та нарощення питомої ваги сфер з низькими показниками переробки сировини і доданої вартості (енергетика, базова хімія, чорна металургія і т. п.).

Вітчизняний досвід свідчить про досить тісну співпрацю закладів вищої освіти, особливо технічного спрямування, з бізнесом. Однак, «по-перше: це співробітництво відбувається переважно в рамках лінійної моделі інноваційного циклу, а по-друге, саме стадія комерційного впровадження наукових розробок завжди була найслабкішою ланкою української національної інноваційної системи» [1, с. 202]. Досвід високотехнологічних країн свідчить про перехід до моделі потрійної та четвертої спіралі, які є елементами не лінійної, а кооперативної моделі управління інноваційними процесами. Дані світові моделі довели свою ефективність через вихід на новий раціональніший рівень взаємодії наукового, освітнього та бізнесового середовища в інноваційних процесах.

Також проблемним аспектом національної інноваційної системи України є фінансове забезпечення інноваційних процесів. Труднощі із фінансовим забезпеченням пов'язані зі значними макроекономічними ризиками інвестування і, як наслідок, значним дефіцитом інвестиційних ресурсів. До проблем фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні належить:

- недостатні обсяги власних інвестиційних ресурсів у суб'єктів господарювання та утруднення процесів залучення зовнішніх джерел фінансування через недостатній рівень привабливості інвестиційного середовища в країні;
- високі вартісні показники кредитних ресурсів, що призводять до зношеності виробничих фондів підприємств, і

як результат, загальна стагнація промисловості та відсутність можливостей використати довгострокові кредити для впровадження інновацій;

- недостатні показники розвитку ринку венчурного капіталу та фондового ринку, що зумовлюють низькі показники активності вітчизняних інвесторів у фінансуванні інноваційної діяльності країни;

- наявність істотних бюджетних обмежень та відсутність узгодженості державної підтримки інноваційної діяльності з окресленими пріоритетами інноваційного розвитку (бюджетні асигнування в основному спрямовуються у добувні сфери з низьким та середніми показниками технологічності виробництва), що гальмує структурні зрушення в економіці;

- недостатні обсяги надання податкових пільг суб'єктам господарювання, які здійснюють інновації. Податкові пільги володіють значним потенціалом активізації та мультиплікації ефектів технологічного розвитку і т.п.

Зважаючи на сильні та слабкі риси інноваційної системи України, а також на зарубіжний досвід побудови ефективно функціонуючих інноваційних систем, є можливим окреслення аспектів, які варто запозичити Україні з відповідним пристосуванням до вітчизняних умов господарювання (рис. 1).

Використання передового зарубіжного досвіду побудови національної інноваційної системи має усі можливості допомогти у формуванні механізмів активізації інноваційної трансформації економіки України.

Таким чином, доцільним є впровадження у вітчизняну практику:

- ефективною державною інноваційною політики через набір найоптимальніших механізмів та інструментів зважаючи на стратегічні цілі розбудови інноваційної структури економіки України;

- забезпечення кооперації науки, державних інституцій, бізнесу та суспільства через утворення інноваційно-інституційних утворень;

- розвиток венчурно-інвестиційних бізнес-структур;
- створення та забезпечення безперебійного функціонування інтегрованих інноваційних інститутів на зразок альянсів, науково-виробничих комплексів і т.п.;
- організація інноваційної діяльності за кластерним принципом з охопленням усіх регіонів України;
- впровадження та поширення елементів державної підтримки інноваційних процесів через використання фінансових стимулів: пільгові податкові та кредитні режими, система страхування і т.п.

Євро-атлантична модель	Традиційна «потрійної / четвертної спіралі»	Східноазіатська модель	Альтернативні моделі
Регіоналізація інноваційного розвитку: створення регіональних центрів науки – технопаркових структур, технополісів, зон розвитку нових технологій тощо	Використання принципів кооперації у забезпеченні інноваційних процесів: об'єднання зусиль держави, бізнесу, науково-освітніх установ та громадянського суспільства	Створення універсальних багатогалузевих комплексів, що здійснюють підтримку інновацій через створення спільних підприємств і розробку інвестиційних проектів для фінансування інноваційних ідей. Створення корпорацій кластерного типу у структурі яких є технологічні фірми, університети, як центри науково-технологічної активності, технопарки, бізнес-інкубатори та інші платформи для підтримки стартапів	Чилійський досвід кооперації у сільському господарстві, що дає змогу залучати сучасні агротехнології і забезпечувати конкурентоспроможність кінцевої продукції
 <p>Національна інноваційна система України</p>			

Рис. 1. Зарубіжний досвід, що доцільно запровадити для побудови ефективної та оптимальної моделі національної інноваційної системи України

Джерело: побудовано за [2; 3; 4; 5]

Результатами впровадження зазначених механізмів повинна забезпечити утвердження оптимальної моделі інноваційного розвитку України, зростання ефективності акумуляції потенціалу економічної системи, забезпечення нарощення позицій міжнародної конкурентоспроможності, сталого розвитку та підвищення загального рівня добробуту. Усі зазначені заходи можуть стати ефективними лише за умови належного відображення у нормативній базі здійснення інноваційної діяльності країни.

Література:

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. Київ, 2015. 336 с.
2. Ткаченко В. Секрет інноваційного прориву Південної Кореї: досвід для України. 2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2184059-sekretinnovatsijnogo-prorivu-pivdennoi-korei-dosvid-ukraini.html> (дата звернення: 21.10.2020).
3. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку аграрного сектору економіки України: монографія / За заг. редакцією А.В. Руснак. Херсон : ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 432 с.
4. Железнова О.В. Инновационная политика Чили. *Латинская Америка*. 2014. С. 32-46. URL: <http://serebrolab.com/wp-content/uploads/2014/06/Innovatsionnaya-politika-SChili.pdf> (дата звернення: 21.10.2020).
5. Информационный обзор новой рамочной программы Европейского Союза по научно-технологическому и инновационному развитию «Горизонт 2020» с 2014 г. URL: http://www.ved.gov.ru/files/images/Gorizont_2020.pdf (дата звернення: 21.10.2020).